

Budapest, 2006. augusztus 15.

Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága

Donáti u. 35/45.

Budapest

1015

Tárgy: jogszabályok alkotmányellenességének utólagos megállapítása iránti kérelem

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Lukács András, mint a Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Szövetség (1075 Budapest, Károly körút 3/a. III. 2.; levelezési cím: 1465 Budapest, Pf. 1676) képviselője az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §-ának b) pontja és 21.§-ának (2) bekezdése alapján kérem, hogy az Alkotmánybíróság – hatálybalépésének időpontjára visszamenőleges hatállyal – **semmisítse meg az alábbi törvényeket** (a továbbiakban: a Törvények), **illetve ezen törvények hivatkozott törvényhelyeit:**

- 2006. évi LXI. törvény egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról,
- 2006. évi LX. törvény a házipénztáradóról,
- 2006. évi LIX. törvény az államháztartás egyensúlyát javító különadóról és járadékról.

A Törvények elfogadását megelőzően a vonatkozó törvényjavaslatok benyújtása előtt a kormány nem végezte el az egyéb törvények által előírt elemzéseket. Ez nem csak formai hiba, mivel nagyrészt az elemzések hiányának tudható be, hogy a Törvények számos eleme szükségtelenül súlyos következményekkel jár az ország jövőjére nézve. Az intézkedések elsősorban a bérterheket és az alapvető megélhetési költségeket növelik, illetve a hazai termékek és szolgáltatások iránti keresletet csökkentik. Ezért összességében előnyben részesítik a súlyosan környezetszennyező, nagy energia- és nyersanyag-igényű tevékenységeket, továbbá az importnak kedveznek a hazai termeléssel szemben. Egyúttal a szociális feszültségeket is fokozzák, mivel főleg a viszonylag alacsonyabb jövedelmű rétegeket sújtják. Adóelkerülésre ösztönöznek, ami miatt tovább terjed majd a fekete és szürke gazdaság. Romlik az oktatás, az egészségügy és általában az egész közsféra, valamint a kutatás-fejlesztés helyzete is. További hátrányba kerül a tömegközlekedés a sokkal szennyezőbb egyéni gépjármű-közlekedéssel szemben.

Egyetértünk azzal, hogy a magyar gazdaság legsúlyosabb problémája a hatalmasra duzzadt államháztartási hiány, és ezért annak mérséklése elsődrendű feladat. Ugyanakkor ez a súlyos helyzet történelmi lehetőséget nyújt arra, hogy a kormány és az országgyűlés olyan intézkedéseket hozzon, amelyek révén – a hiány csökkentése mellett – hosszabb távon is jelentősen javul az ország versenyképessége és a környezet állapota, csökkennek a társadalmi feszültségek, valamint visszaszorul a fekete és szürke gazdaság. Ilyen intézkedésekre vonatkozóan konkrét és részletes javaslatokat dolgoztunk ki az Európai Unió és az OECD ajánlásainak, valamint a sikeres országok tapasztalatainak figyelembevételével. Tehát léteznek alternatívák, amelyeket szintén meg kell vizsgálni annak érdekében, hogy az ország jövője szempontjából a legelőnyösebb döntések kerüljenek meghozatalra.

Az alábbiakban részletesebben kifejtjük, hogy miért tartjuk alkotmányellenesnek és az ország érdekeivel ellentétesnek a Törvények elfogadásának módját és a Törvények tartalmát is.

1.

Az **Alkotmány** megállapítja: „A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”ⁱ, valamint „A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”ⁱⁱ Az **Alkotmánybíróság** ennek megfelelően már több határozatában is megerősítette, hogy „az egészséges környezethez való jog a Magyar Köztársaságnak azt a kötelezettségét is magában foglalja, hogy az állam a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan.”ⁱⁱⁱ A Törvények elfogadásával viszont az állam úgy nyújt további jelentős támogatást a súlyosan környezetszennyező és egészségkárosító tevékenységekhez, hogy az nem szükséges más alapjog érvényesítéséhez – annál is inkább, mert létezik más lehetőség is az államháztartási hiány csökkentésére. A Törvények környezetre gyakorolt hatásáról az 1. mellékletben adunk részletesebb tájékoztatást, jelezve az álláspontunk szerint alkotmányellenes törvényhelyeket is.

2.

Az **Alkotmány** kimondja: „Magyarország gazdasága ... piacgazdaság” ... „A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”^{iv} A piacgazdaság alapelveivel és gazdasági verseny szabadságával gyökeresen ellentétes, ha az állam az adók, járulékok, díjak, kedvezmények és támogatások módosításával úgy torzítja az árakat, hogy a gazdasági élet egyes szereplőit indokolatlanul előnyben részesíti, másokat pedig hátrányosabb helyzetbe hoz. A Törvények életbe lépésével pedig éppen ez történne, amint az az 1., 2. és 3. és 4. mellékletből látható.

3.

Az **Alkotmány** rögzíti: „A Magyar Köztársaság minden állampolgára köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”^v Közismert, hogy az elmúlt években számottevően nőttek a jövedelmi különbségek a lakosság egyes rétegei, a tehetősebb és a szegényebb rétegek között. A Törvények elfogadásával ezek a különbségek tovább növekednek: elsősorban a kevésbé tehető rétegeket sújtják a változások, és a tehetősebb rétegek arányaiban még kevésbé járulnának hozzá a közterhek viseléséhez (ld. az 1–3. mellékleteket).

4.

Az **Alkotmány** kimondja: „(1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot. (2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.”^{vi} Azt, hogy ezek a jogok milyen mértékben érvényesülnek Magyarországon, az Európai Unió és az OECD tagországainak szintjével összehasonlítva kell megállapítani. Amint az 5. mellékletből látható, e téren Magyarország igen kedvezőtlen és romló helyzetben van. A Törvények következtében még tovább romlik a helyzetünk, vagyis sérül az említett alkotmányos jog. Az adó- és járulékemelések ugyanis túlnyomó részben a közszférát sújtják, hiszen az itt dolgozóknak van a legkevésbé lehetőségük arra, hogy kibújjanak az adófizetés alól. A Törvények hatására bekövetkező többlet infláció szintén kiemelten sújtja a közszférát. Ezen belül természetesen jelentősen növekednek az oktatásra jutó pénzügyi terhek is, miközben ezeket a terheket az állam nem ellentételezi.

5.

Az **Alkotmány** megállapítja: „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.”^{vii} Az Alkotmány ezen előírásának végrehajtására számos jogszabály tartalmaz különböző rendelkezéseket. Ezek közül a Kormány többet is megsértett a vonatkozó törvényjavaslatok előterjesztése során.

Az adatvédelmi törvény (Avtv.) előírja, hogy az állami szervek kötelesek elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.^{viii} A közvélemény gyakorlatilag semmilyen tájékoztatást nem kapott a Törvények hatásairól azon kívül, hogy ezek csökkentik az államháztartás hiányát. Egyáltalán nem tájékoztatták arról, hogy milyen alternatív lehetőségek vannak az államháztartási hiány csökkentésére. Pedig léteznek ilyen, az Európai Unió és az OECD ajánlásaival, az EU jogszabályaival összhangban lévő javaslatok (ld. a 2. és 3. melléklet!).

A jogalkotási törvény (Jat.) kimondja: „A jogszabály megalkotása előtt – a tudomány eredményeire támaszkodva – elemezni kell a szabályozni kívánt társadalmi-gazdasági viszonyokat, az állampolgári jogok és köteleességek érvényesülését, az érdekösszeütközések feloldásának a lehetőségét, meg kell vizsgálni a szabályozás várható hatását és a végrehajtás feltételeit. Erről a jogalkotót tájékoztatni kell.”^{ix}

Értesüléseink szerint a Jat. ezen előírása szerinti elemzések nem készültek el a vonatkozó törvényjavaslatokra vonatkozóan. Az pedig biztosan állíthatjuk (hiszen ez a törvényjavaslatok indoklásából is látható), hogy a jogalkotók (az országgyűlési képviselők) semmiféle tájékoztatást nem kaptak ilyen elemzésekről, illetve azok eredményeiről. Ez azért rendkívül aggályos, mert az adók, járulékok, pénzügyi kedvezmények módosítása nem csupán az államháztartás bevételeire és kiadásaira van hatással, hanem a gazdaság versenyképességére, a társadalmi egyenlőtlenségek alakulására és a környezet állapotára is. A szociális biztonság és a környezeti állapot fenntartása viszont alkotmányos védelmet élvez.

Szintén sérült **a környezetvédelmi törvény (Kvtv.)** azon előírása, amely szerint a környezetvédelemmel összefüggő gazdasági szabályozó eszközök (vám-, adó- és illetékszabályok stb.) bevezetése, továbbá jelentős módosítások esetében a döntés előkészítője minden esetben köteles az intézkedés környezetre gyakorolt hatásait vizsgálni és értékelni.^x Ugyanakkor kimutatható (ld. a 2. és 3. melléklet!), hogy az államháztartási hiány az

alkotmányosan védett környezet megóvásával ugyanolyan mértékben csökkenthető, mint amekkora a Törvényekkel megvalósítható.

6.

Az **Alkotmány** megállapítja „*Feladatai ellátása során a Kormány együttműködik az érintett társadalmi szervezetekkel.*”^{xi} Ennek megfelelően a **jogalkotási törvény** kimondja: „*Az állampolgárok – közvetlenül, illetőleg képviseleti szerveik útján – közreműködnek az életviszonyaikat érintő jogszabályok előkészítésében és megalkotásában.*” „*A jogalkalmazó szerveket, a társadalmi szervezeteket és az érdekképviselői szerveket be kell vonni az olyan jogszabályok tervezetének elkészítésébe, amelyek az általuk képviselt és védett érdekeket, illetőleg társadalmi viszonyokat érintik.*”^{xii} A Jat. előírásaival ellentétben az érintett társadalmi szervezeteket nem vonták be a vonatkozó törvényjavaslatok előkészítésébe.

A környezetvédelmi törvény szerint a környezetvédelemmel összefüggő jogszabálytervezeteket és a vizsgálati *elemzést* „*a döntésre jogosult szervhez történő benyújtás előtt – véleménynyilvánítás céljából – meg kell küldeni az Országos Környezetvédelmi Tanácsnak.*”^{xiii} Ez utóbbi nem történt meg, ami az Alkotmánybíróság korábbi határozata alapján nyilvánvalóan alkotmány sértő^{xiv}.

7.

Az **Alkotmány** kimondja: „*A Kormány ... biztosítja a törvények végrehajtását*”.^{xv} A vonatkozó törvényjavaslatok előterjesztése során tehát a Kormány azáltal is megsértette az Alkotmányt, hogy nem biztosította az Avtv., a Jat. és a Kvtv. idézett előírásainak a végrehajtását. Bár ez „csak” formai alkotmány sértés, azonban – amint fentebb rámutattunk – súlyos tartalmi alkotmány sértéshez vezetett mind a pozitív értékek sérelme révén, mind azon mulasztásos alkotmány sértéssel, hogy a pénzügyi jellegű törvények megalkotása során a jogalkotó nem biztosította az alkotmányos szempontok érvényesülését.

A Törvények – álláspontunk szerint – nemcsak alkotmányellenesek, hanem ellentétesek országunk alapvető érdekeivel. Rontják Magyarország környezeti állapotát (és versenyképességét), valamint növelik a szociális feszültségeket. Ugyanakkor létezik olyan alternatíva, amelynek eredményeként csökken az államháztartás hiánya, és ezzel egyidejűleg javul környezetünk állapota és a versenyképességünk, továbbá csökkennek a társadalmi feszültségek. Ennek érdekében a hatalmas méreteket öltött (közvetlen és főleg közvetett) káros állami támogatásokat kell leépíteni. Erre vonatkozó javaslatokat a 2. és 3. melléklet^{xvi} tartalmaz.

Tekintettel a várható környezeti, egészségi és gazdasági hatások jelentős mértékére, rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a T. Alkotmánybíróság mielőbb határozatot hozzon a szóban forgó Törvények alkotmányellenességével kapcsolatban.

Tisztelettel:

Lukács András
elnök

Mellékletek:

1. [A kormány Új Egyensúly Programjának várható hatása az államháztartásra, valamint a környezetre és a lakosság egészségi állapotára:](http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/egyensulypr_mell_0608.pdf)
http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/egyensulypr_mell_0608.pdf
2. [Az államháztartás ökoszociális reformja: javaslatok a 2006. évre:](http://www.levego.hu/konyvtar/olvaso/kolts-2006_c.pdf)
http://www.levego.hu/konyvtar/olvaso/kolts-2006_c.pdf
3. [Javaslatok az adótörvények és állami támogatások módosítására:](http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/ahtjav_0711.pdf)
http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/ahtjav_0711.pdf
4. [Hegedűs Miklós: Világgazdaság, 2006. augusztus 2.](http://vg.hu/index.php?apps=cikk&cikk=135192)
<http://vg.hu/index.php?apps=cikk&cikk=135192>
5. [Az oktatás helyzetéről a kormány megszorító intézkedései tükrében:](http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/egyensulypr_5mell_0608.pdf)
http://www.levego.hu/kiadvany/allamhaz/egyensulypr_5mell_0608.pdf

ⁱ A Magyar Köztársaság Alkotmányának 18. §-a.

ⁱⁱ A Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/D. §-ának (1) bekezdése.

ⁱⁱⁱ Az Alkotmánybíróság a 28/1994. (V. 20.) AB (ABH. 1994, 134.) határozat 1. pontjában ezt a természetvédelemre vonatkozóan állapította meg. A határozat indoklásából, valamint az azt követő hasonló tárgyú döntvényekből (például a 14/1998. (V. 8.) AB határozatból) azonban egyértelműen kiderül, hogy az Alkotmánybíróság a természet védelme alatt a környezetvédelmet általában is értette.

^{iv} A Magyar Köztársaság Alkotmányának 9. §-a.

^v A Magyar Köztársaság Alkotmányának 70/I. §-a.

^{vi} A Magyar Köztársaság Alkotmányának 70/F. §-a.

^{vii} A Magyar Köztársaság Alkotmánya 61. §-ának (1) bekezdése

^{viii} A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. §-a.

a.

^{ix} A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 18. §-ának (1) bekezdése

^x A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 43. §-a

^{xi} A Magyar Köztársaság Alkotmányának 36. §-a.

^{xii} A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 19. és 20. §-a

^{xiii} A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 44. §-a.

^{xiv} Az Alkotmánybíróság 30/2000 (X. 11.) AB határozata

^{xv} A Magyar Köztársaság Alkotmánya 35. §-a (1) bekezdésének b) pontja.

^{xvi} Ld. még: Levél Gyurcsány Ferenc miniszterelnöknek:

http://www.levego.hu/kiadvanyok_allasfoglalasok/?catID=1